Okręgowa
Izba
Radców
Prawnych
w Warszawie

Broszura informacyjna OIRP w Warszawie

Konflikt Interesów

r. pr. Michał Rajski

01

Czy radca prawny, będąc pełnomocnikiem klienta w sprawie cywilnej może jednocześnie doradzać temu klientowi oraz członkowi swojej rodziny przy utworzeniu przez te osoby spółki kapitałowej, a następnie świadczyć pomoc prawną na rzecz tej spółki, przy założeniu że proces przed sądem ciągle trwa?

Za konflikt interesów uznawana jest sytuacja, w której radca prawny działa lub może działać na rzecz kilku pozostających w sprzeczności interesów, co uniemożliwia skuteczną realizację któregoś z nich.

W pierwszej kolejności w celu prawidłowej interpretacji stanu faktycznego, a w szczególności poszczególnych interesów, które radca prawny realizuje wykonując czynności zawodowe oraz ich wzajemną do siebie relację, która może powodować, że dany radca prawny wykonuje czynności zawodowe w warunkach konfliktu interesów.

W przedstawionym stanie faktycznym radca prawny:

1. Jest pełnomocnikiem klienta w postępowaniu cywilnym, realizuje interes klienta determinowany przedmiotem postępowania, najczęściej majątkowy.
2. Doradza klientowi oraz członkowi swojej rodziny przy założeniu spółki kapitałowej realizując interes majątkowy klienta oraz członka swojej rodziny.
3. Świadczy pomoc prawną na rzecz ww. spółki kapitałowej, chroni interesu osoby prawnej i pośrednio jej beneficjentów rzeczywistych.

Kodeks Etyki Radcy Prawnego („KERP") nie zawiera wprost zakazu świadczenia pomocy prawnej członkowi rodziny radcy prawnego oraz klientowi, którego radca prawny jest pełnomocnikiem w postępowaniu cywilnym. Takie zachowanie może jednak być uznane za naruszające zasadę dochowania lojalności w stosunku do klienta oraz zasady niezależności i tajemnicy zawodowej.

Zgodnie z art. 25 ust. 1 w związku z art. 26 ust. 1 KERP istnieje zakaz świadczenia pomocy prawnej w warunkach, które ograniczałyby niezależność radcy prawnego, czy naruszałyby tajemnicę zawodową lub stwarzały znaczne zagrożenie jej naruszenia. Jednocześnie art. 8 KERP nakazuje radcy prawnemu przy świadczeniu pomocy prawnej klientowi postępować lojalnie i kierować się dobrem klienta w celu obrony jego praw.

Radca prawny będąc pełnomocnikiem w postępowaniu cywilnym może uzyskać wiedzę na temat spraw klienta, która to wiedza może uniemożliwiać dochowanie lojalności i kierowanie się dobrem klienta bądź członka rodziny, którym radca prawny doradza przy założeniu i prowadzeniu wspólnego przedsięwzięcia.

Jednocześnie pomimo faktu, że utworzenie spółki kapitałowej jest nastawione na realizację wspólnego celu wspólników, to ich interesy mogą być rozbieżne, albowiem realizacja celu jednego ze wspólników może uniemożliwiać albo ograniczać realizację interesu drugiego ze wspólników.

Dla przykładu – radca prawny w trakcie świadczenia pomocy prawnej na rzecz klienta uzyskuje informację o trudnej sytuacji finansowej klienta i w porozumieniu z członkiem swojej rodziny proponuje zawiązanie spółki celem wspólnego przedsięwzięcia, do której klient wniesie w drodze aportu przedsiębiorstwo, a członek rodziny wniesie wkłady pieniężne. Interesem klienta jest uzyskanie jak najwyższej kwoty/udziałów z tytułu wnoszonego aportem przedsiębiorstwa, zaś w interesie członka rodziny radcy prawnego jest jak najniższa wycena tego przedsiębiorstwa. Jednocześnie informacje, do których dotarł radca prawny świadcząc pomoc prawną na rzecz klienta, a więc objęte tajemnicą zawodową, legły u podstaw transakcji między klientem i członkiem rodziny radcy prawnego, co w zależności od stopnia pokrewieństwa pomiędzy radcą pranym i członkiem jego rodziny należałoby zakwalifikować jako skorzystanie z informacji objętych tajemnicą zawodową w interesie własnym lub innej osoby.

Jeśli członek rodziny radcy prawnego mógłby być uznany za jego osobę najbliższą, to zastosowanie będzie miał art. 30 KERP, który zakazuje świadczyć pomoc prawną klientowi, jeżeli czynności zawodowe dotyczą osoby lub majątku radcy prawnego albo osoby mu najbliższej, chyba że czynność odnosi się do wspólnych z klientem roszczeń, działań lub interesów.

02

Czy radca prawny może utrzymywać relację intymną ze swoim klientem? Czy radca prawny może utrzymywać bliską relację intymną z członkiem zarządu bądź pracownikiem spółki, na rzecz której świadczy pomoc prawną?

Utrzymywanie przez radcę prawnego kontaktów intymnych z jego klientem w świetle uregulowań KERP nie jest dopuszczalne.

W przypadku relacji z intymnej z klientem naruszenia doznaje w szczególności art. 7 KERP stanowiący, iż radca prawny przy wykonywaniu czynności zawodowych, powinien być wolny od wszelkich wpływów wynikających z jego osobistych interesów, nacisków z zewnątrz oraz ingerencji z jakiejkolwiek strony lub z jakiegokolwiek powodu. Niewątpliwie intymna relacja z klientem powoduje, że interes tego klienta może stać w sprzeczności z interesem radcy prawnego i powodować modyfikację strategii procesowej. Dla przykładu– do takiego konfliktu interesów dochodzi gdy radca prawny wchodzi w intymną relację z klientem, którego jest jednocześnie pełnomocnikiem w sprawie rozwodowej. Z drugiej strony, naciski takiego klienta na sposób prowadzenia sprawy mają najczęściej wpływ na prezentowane przez racę prawnego stanowisko w sprawie i utratę niezależności radcy prawnego.

Taka relacja z klientem może być rozpatrywana również przez pryzmat przepisu art. 33 KERP, kiedy relacja intymna z klientem staje się podwaliną nawiązania relacji zawodowej, tj. dochodzi do pozyskania klienta w sposób niezgodny z dobrymi obyczajami i z brakiem poszanowania godności zawodu.

W sytuacji, kiedy radca prawny świadczy pomoc prawną na rzecz spółki kapitałowej, a jednocześnie pozostaje w intymnej relacji z członkiem zarządu bądź innym pracownikiem tej spółki, może to, oprócz naruszenia KERP wskazanego powyżej, prowadzić do sytuacji świadczenia przez radcę prawnego pomocy prawnej w warunkach konfliktu interesów pomiędzy klientem (spółką) i osobą najbliższą dla radcy prawnego (członkiem zarządu bądź pracownikiem tej spółki) i (?) wykonywania czynności zawodowych w warunkach, które naruszałyby tajemnicę zawodową lub stwarzały znaczne zagrożenie jej naruszenia, ograniczenia niezależność radcy prawnego (art.26 KERP) oraz takich, w których niemożliwe byłoby postępowanie lojalne i kierowanie się dobrem klienta (spółki) w celu ochrony jego praw w sytuacji, gdy interes członka zarządu bądź pracownika klienta pozostawałby w sprzeczności z interesem klienta (art. 7 ust. 3 i art. 8 KERP).

Podstawowym założeniem przepisów KERP dotyczących zasady niezależności, ale i lojalności radcy prawnego, jest zagwarantowanie tego, by klient mógł pokładać pełne zaufanie w radcy prawnym, że ten świadczy na jego rzecz pomoc prawną w sposób, który nie naruszy jego interesów, w szczególności przez świadczenie pomocy prawnej na rzecz osoby o sprzecznych interesach.

Na marginesie wskazać także należy, że sytuacja intymnej relacji z członkiem zarządu czy pracownikiem klienta (spółki) prowadzi do częstego utożsamiania interesu klienta (spółki) z interesem pracowników bądź członków zarządu spółki, które trudno uznać za zbieżne.

03

Czy radca prawny może świadczyć pomoc prawną na podstawie umowy cywilnoprawnej, bądź umowy o pracę na rzecz spółki kapitałowej, której przedmiotem działalności jest dochodzenie roszczeń na rzecz klientów tej spółki w dwóch przypadkach:

1) gdy świadczy pomoc prawną na rzecz ww. spółki,
2) gdy świadczy pomoc prawną na rzecz klientów spółki reprezentując ich przed sądem w procesach odszkodowawczych?

Przepis art. 25 ust. KERP wprost zakazuje radcom prawnym, w sposób niejawny dla klienta, brać udziału lub pomagać osobom trzecim w świadczeniu przez nie pomocy prawnej w celu zarobkowym, w szczególności w charakterze osoby użyczającej nazwiska, cichego wspólnika lub pomocnika.

Powyższy przepis statuuje zakaz świadczenia pomocy prawnej przez radcę prawnego za pośrednictwem innych podmiotów, za wynagrodzeniem uzyskiwanym od tych podmiotów, ale bez ryzyka związanego z osobistym świadczeniem usług prawnych.

Radcowie prawni, w świetle art. 8 ustawy o radcach prawnych nie mogą wykonywać zawodu radcy prawnego w formie spółki kapitałowej. Ratio legis tego przepisu leży w przekonaniu prawodawcy, że stosunek pomiędzy osobą wykonującą zawód zaufania publicznego jakim jest radca prawny i klientem jest oparty na zaufaniu klienta do osoby radcy prawnego oraz regulowany jest dodatkowo przez przepisy KERP i ustawy o radcach prawnych, które niemożliwe byłyby do zastosowania gdyby stroną stosunku między klientem i radcą prawnym był podmiot trzeci, tj. np. spółka kapitałowa. Dodatkowo radca prawny jest osobiście, w sposób nieograniczony odpowiedzialny swoim majątkiem osobistym za ewentualne błędy popełnione przy świadczeniu pomocy prawnej.

Takie ukształtowanie stosunku prawnego pomiędzy klientem i radcą prawnym uniemożliwia radcy prawnemu świadczenie pomocy prawnej na podstawie umowy cywilnoprawnej bądź umowy o pracę na rzecz spółki kapitałowej, której przedmiotem działalności jest dochodzenie roszczeń na rzecz klientów tej spółki, tylko w przypadku gdyby radca prawny świadczył pomoc prawną na rzecz klientów tej spółki, albowiem w takim przypadku dochodziłoby do sytuacji świadczenia pomocy prawnej w oderwaniu od osobistego stosunku pomiędzy radcą prawnym i klientem (wyrok SN z dnia 28 lutego 2008 r., sygn. akt III CSK 245/07).

W przypadku gdyby radca prawny świadczył pomoc prawną na rzecz spółki kapitałowej, której przedmiotem działalności jest dochodzenie roszczeń na rzecz klientów tej spółki, ale nie w sprawach dotyczących dochodzenia tych roszczeń, taka współpraca na podstawie umowy cywilnoprawnej i umowy o pracę wydawałaby się dopuszczalna w świetle KERP.

Z drugiej strony nie można wykluczyć, iż takie świadczenie pomocy prawnej na rzecz spółki kapitałowej, której przedmiotem działalności jest dochodzenie roszczeń na rzecz klientów tej spółki zostałoby zakwalifikowane jako „pomoc osobom trzecim w świadczeniu przez nie pomocy prawnej w celu zarobkowym", albowiem w przepisie nie zostało zdefiniowane, czy pomoc może być wykonywana w związku z wykonywaniem czynności zawodowych, czy też jakakolwiek pomoc mogłaby być zakwalifikowana jako naruszenie zasad, o których mowa wart. 25 ust. 2 KERP.

Jednocześnie takie postępowanie mogłoby być postrzegane jako pomoc radcy prawnego podmiotowi konkurującemu na rynkowo nierównych zasadach z innymi radcami, co naruszałoby etyczne wymogi lojalności i koleżeństwa zawodowego (art. 50 ust. 1 KERP) i dbałości o godność zawodu (art. 11 KERP).

04

Czy radca prawny może być członkiem zarządu bądź prokurentem spółki kapitałowej świadczącej pomoc prawną na rzecz osób prawnych i fizycznych?

KERP nie zawiera wprost zakazu sprawowania funkcji członka zarządu bądź prokurenta spółki kapitałowej.

Zasiadanie w zarządzie bądź sprawowanie funkcji prokurenta w spółce kapitałowej świadczącej pomoc prawną na rzecz osób prawnych i fizycznych może być jednak uznane za nieetyczne w związku z przedmiotem działalności tej spółki.

Zgodnie z art. 25 ust. 2 KERP radca prawny, w sposób niejawny dla klienta, nie może brać udziału lub pomagać osobom trzecim w świadczeniu przez nie pomocy prawnej w celu zarobkowym, w szczególności w charakterze osoby użyczającej nazwiska, cichego wspólnika lub pomocnika.

Jednocześnie art. 8 ustawy o radcach prawnych enumeratywnie wylicza dozwolone prawem formy wykonywania zawodu, wśród których nie ma formy spółki kapitałowej.

Zasiadanie w zarządzie spółki kapitałowej, której przedmiotem działalności jest dochodzenie roszczeń na rzecz klientów tej spółki, może zostać zakwalifikowane jako obejście zakazu świadczenia pomocy prawnej w formie spółki kapitałowej. Z drugiej strony radca prawny zasiadając w zarządzie bądź zarządzając nią jako prokurent nie wykonuje czynności zawodowych zdefiniowanych w art. 6 ustawy o radcach prawnych, w konsekwencji nie wykonuje zawodu radcy prawnego w formie spółki kapitałowej.

Przy założeniu jednak, że spółka kapitałowa świadczy pomoc prawną na rzecz klienta, a osobą zarządzającą tą spółką jest radca prawny, dochodzi de facto do wykonywania pomocy prawnej, choć nie przez radcę prawnego, a zarządzaną przez niego spółkę z pominięciem zakazu ujętego w art. 8 ustawy o radcach prawnych.

W konsekwencji zasiadanie w zarządzie, bądź bycie prokurentem spółki kapitałowej, której przedmiotem działalności jest świadczenie pomocy prawnej, należałoby rozpatrywać jako działalność zakazaną dla radcy prawnego mieszczącą się w dyspozycji art. 25 ust. 2 KERP i art. 11 KERP nakazujących dbać radcy prawnemu o godność zawodu nie tylko przy wykonywaniu czynności zawodowych, ale również w działalności publicznej i w życiu prywatnym.

05

Czy radca prawny może być obrońcą kilku współoskarżonych w tym samym postępowaniu?

Radca prawny może być obrońcą kilku współoskarżonych w tym samym postępowaniu karnym pod warunkiem, że interesy tych współoskarżonych nie są rozbieżne.

W pierwszej kolejności należy przypomnieć podstawowe zasady wykonywania zawodu radcy prawnego uregulowane w art. 15 KREP (tajemnica zawodowa), art. 8 KERP (zasada lojalności i kierowania się dobrem klienta), art. 9 KERP (dochowanie tajemnicy zawodowej) oraz art. 10 KERP (unikanie konfliktu interesów), zgodnie z którymi radca prawny przy wykonywaniu czynności zawodowych winien być lojalny w stosunku do klienta oraz kierować się jego dobrem.

W przypadku świadczenia pomocy prawnej w roli obrońcy kilku współoskarżonych w postępowaniu karnym, z uwagi na indywidualny charakter odpowiedzialności każdego z nich, trudno przyjąć że ich odpowiedzialność będzie podobna, a tym bardziej taka sama. Nie oznacza to jednak, że interesy tych współoskarżonych są sprzeczne. W przypadku kiedy żaden ze współoskarżonych nie przyznaje się do popełnienia czynu i nie składa wyjaśnień, możliwe jest, by radca prawny reprezentował tożsame, zbieżne dla wszystkich stanowisko w sprawie w warunkach braku konfliktu interesów. Sytuacja, w której dla kilku oskarżonych ustanowiony jest jeden obrońca, jest częsta w praktyce. Tę sytuację obrony kilku współoskarżonych reguluje Kodeks postępowania karnego w art. 85 stanowiąc: „Obrońca może bronić kilku współoskarżonych, jeżeli ich interesy nie pozostają w sprzeczności".

Niewykluczone, że w postępowaniu karnym toczącym się w stosunku do kilku współoskarżonych ich interesy będą całkowicie sprzeczne, a wyjaśnienia będą zmierzały do wzajemnego obciążania się, skutkiem którego część ze współoskarżonych może być uniewinniona, inni zaś skazani za popełnienie zarzucanych im czynów.

Ponadto, jeden ze współoskarżonych może ujawnić radcy prawnemu informację, która będzie prowadziła do jego uniewinnienia, a jednocześnie będzie obciążała innego współoskarżonego. W takiej sytuacji radca prawny kierując się zasadą lojalności w stosunku do pierwszego klienta naruszyłby tę zasadę w stosunku do innego klienta. W innym wypadku, gdyby jeden ze współoskarżonych przyznał się do winy, całkowicie uwalniając od niej innego oskarżonego, którego radca prawny także broni, doprowadziłby do innego rodzaju sprzeczności interesów i prawdopodobnego naruszenia tajemnicy zawodowej, lojalności i niezależności. Jest to klasyczna sytuacja konfliktu interesów, kiedy dwa lub więcej interesów nie mogą być jednocześnie realizowane, a osiągnięcie jednego z nich obywa się kosztem drugiego.

Takie sytuacje przewidział uchwałodawca w KERP nakazując wprost (w art. 26 ust. 1 KERP) wyłączenie się od świadczenia pomocy prawnej, jeżeli wykonywanie czynności zawodowych naruszałoby tajemnicę zawodową lub stwarzało znaczne zagrożenie jej naruszenia, ograniczenia niezależności radcy prawnego, albo gdy posiadana przez niego wiedza o sprawach innego klienta lub osób, na rzecz których uprzednio wykonywał czynności zawodowe, dawałaby klientowi nieuzasadnioną przewagę.

Powyższy zakaz jest rozwinięty w art. 28 ust. 1 KERP regulującym precyzyjnie stosunek obrończy osób współoskarżonych, zakazując radcy prawnemu być obrońcą klientów, jeżeli ich interesy są sprzeczne w tej samej sprawie lub sprawie z nią związanej. Co więcej KERP zakazuje nawet doradzania w takiej sytuacji klientowi, którego interesy są sprzeczne z interesami innego klienta w tej samej sprawie (art. 29 ust. 1 pkt.1 KERP).

Doktryna wydaje się potwierdzać pogląd o konieczności unikania przez radców prawnych sprawowania funkcji obrońcy w stosunku do kilku osób w tej samej sprawie. W komentarzu do KERP czytamy: *„Radca prawny nie powinien być obrońcą w jednym postępowaniu karnym dwóch osób nawet w przypadku, w którym na początkowym etapie postępowania sprzeczność interesów tych osób nie jest oczywista. Sprzeczność interesów w takiej sytuacji może potencjalnie wystąpić nawet w końcowej fazie postępowania, należy więc założyć, że występuje w każdej sprawie o charakterze karnym. Niedopuszczalne będzie zawsze podjęcie się obrony jako dwóch współsprawców, sprawcy i pomocnika bądź podżegacza (A. Woroniecka, komentarz do art. 28, str. 193 [w:] T. Scheffler (red.) Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, wydanie 3, 2021)."*

06

Czy radca prawny może świadczyć pomoc prawną na postawie pełnomocnictwa na rzecz członków swojej rodziny oraz w przypadkach, w których jest stroną?

Sytuacja świadczenia pomocy prawnej przez osoby posiadające uprawnienia do wykonywania zawodu radcy prawnego jest powszechna. Nie zawsze jednak można ją postrzegać jako wykonywanie zawodu radcy prawnego.

Zgodnie z art. 4 ustawy o radcach prawnych wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej. Przepis art. 6 ustawy o radcach prawnych definiuje termin „pomoc prawna" wskazując, iż polega ona w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy. Niezbędnym jednak warunkiem, byśmy mogli mówić o tym, że świadczenie danej pomocy prawnej jest wykonywaniem zawodu radcy prawnego jest fakt, że czynności te wykonuje radca prawny na podstawie stosunku prawnego łączącego go z klientem. Także np. Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje dla radców prawnych monopolu na świadczenie pomocy prawnej wskazując, w art. 87 § 1, iż pełnomocnikiem może być m.in. małżonek, rodzeństwo, zstępni lub wstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia.

Teoretycznie radca prawny może reprezentować członków swojej najbliższej rodziny nie jako radca prawny ale jako małżonek, wstępny, zstępny, etc.

W pierwszym przypadku będzie reprezentował członków rodziny w ramach wykonywania zawodu radcy prawnego i do tego stosunku będą miały zastosowanie wszystkie prawa i obowiązki radcy prawnego związane z wykonywaniem zawodu (wolność słowa, ochrona tajemnicy zawodowej, zakaz świadczenia pomocy prawnej w ramach konfliktu interesów). W drugim przypadku, tj. świadczenia pomocy prawnej jako członek rodziny, radca prawny nie będzie mógł korzystać w praw przysługujących radcom prawnym, a jednocześnie nie będzie mógł nie zważać na obowiązki, które nakłada na radców prawnych KERP i ustawa o radcach prawnych. W przypadku kiedy dojdzie do naruszenia prawa bądź dobrych obyczajów radca prawny będzie odpowiadał na podstawie art. 25 ust. 1 KERP w związku z art. 11 KERP, tj. naruszenia godności zawodu w życiu prywatnym.

Z sytuacja bardziej skomplikowaną będziemy mieli do czynienia w przypadku, kiedy radca prawny chce reprezentować członka rodziny w sprawie, w której sam jest stroną bądź sprawa dotyka interesu radcy prawnego. Jakkolwiek można hipotetycznie wyobrazić sobie takie stany faktyczne, kiedy interes radcy prawnego i członków jego rodziny jest zbieżny (np. sprawa o zasiedzenie nieruchomości, o odszkodowanie z tego samego tytułu), to już w przypadku kiedy radca prawny reprezentuje swoje rodzeństwo i matkę w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku może okazać się, że interesy poszczególnych uczestników postępowania są różne (np. w sprawie istnieje testament, który jest dla radcy prawnego niekorzystny). Sytuację taką reguluje art. 30 KERP, zgodnie z którym poza sprawami kiedy pomoc prawna odnosi się do wspólnych z klientem roszczeń, działań lub interesów świadczenie pomocy prawnej w ramach wykonywania zawodu radcy prawnego jest niedopuszczalne. Jednocześnie art. 15 ustawy o radcach prawnych stanowi, iż radca prawny obowiązany jest wyłączyć się od wykonania czynności zawodowych we własnej sprawie, co przesądza ostatecznie o możliwości świadczenia pomocy prawnej w ramach zawodu radcy prawnego w sprawie, w której jest stroną.

07

Czy radca prawny świadczący pomoc prawną na podstawie umowy o pracę na rzecz urzędu dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy przez 15 lat może po rozwiązaniu umowy i upływie 2 lat świadczyć pomoc prawną na rzecz klientów przeciwko m.st. Warszawa?

Do stanu faktycznego objętego hipotezą pytania będzie miał zastosowanie art. 26 ust. 1 KERP stanowiący: *„Radca prawny nie może świadczyć pomocy prawnej, jeżeli wykonywanie czynności zawodowych naruszałoby tajemnicę zawodową lub stwarzało znaczne zagrożenie jej naruszenia, ograniczenia jego niezależności, albo gdy posiadana przez niego wiedza o sprawach innego klienta lub osób, na rzecz których uprzednio wykonywał czynności zawodowe, dawałaby klientowi nieuzasadnioną przewagę".*

W praktyce odpowiedź na to pytanie uzależniona będzie od tego, jakie czynności zawodowe radca prawny wykonywał na rzecz m. st. Warszawy, dla którego uprzednio pracował. Jeśli byłyby to czynności zawodowe, w trakcie wykonywania których radca prawny uzyskał wiedzę specjalną, w szczególności wiedzę o sposobach argumentacji, posiadanych dowodach, stanach faktycznych nieznanych osobom spoza grona pracowników poprzedniego klienta, dającą nieuzasadnioną przewagę nowym klientom, to świadczenie pomocy prawnej w takich warunkach przez tego radcę prawnego będzie niedozwolone.

W celu pełnej odpowiedzi na pytanie należy także zinterpretować pojęcie „nieuzasadnionej przewagi", którym posługuje się art. 26 § 1 KERP. Analiza orzecznictwa i doktryny prowadzi do wniosku, że „nieuzasadnioną przewagą" jest sytuacja, kiedy radca prawny posiada wiedzę uzyskaną podczas pracy u swego poprzedniego klienta, której posiadanie przez radcę prawnego mogłoby prowadzić w danym stanie faktycznym będącym przedmiotem postępowania, do ryzyka naruszenia tajemnicy zawodowej poprzez wykorzystanie tej wiedzy w interesie nowego klienta.

Przykładem takiego postępowania może być sytuacja, kiedy radca prawny przez 15 lat reprezentując m. st. Warszawa w sprawach o zapłatę z tytułu czynszów i w sprawach lokalowych posiadł wiedzę na temat sytuacji własnościowej nieruchomości m.st. Warszawa, problematyki kształtowania wysokości czynszów, wewnętrznych zarządzeń w tej materii oraz wypracowanych strategii procesowych, a po zakończeniu współpracy z m. st. Warszawa podejmuje się prowadzenia spraw najemców i lokatorów. Z kolei sytuacja, kiedy radca prawny reprezentowałby klienta w sprawie przeciwko poprzedniemu klientowi nie posiadając takiej wiedzy nie prowadziłaby do naruszenia zasad KERP.

08

Czy radca prawny będąc pełnomocnikiem klienta X w sprawie przed sądem powszechnym przeciwko Y, może przed zakończeniem sprawy pomiędzy X i Y doradzać Y np. przy nabyciu nieruchomości?

Problematykę zakazu doradzana klientowi w sytuacji konfliktu interesów pomiędzy tym klientem, a innym w klientami, na rzecz których radca prawny świadczy bądź świadczył pomoc prawną, reguluje art. 29 KERP. Przepis ust 1 pkt 1 tego artykułu odnosi się do sytuacji równoczesnego doradzania klientowi i innemu klientowi, natomiast przepis ust. 1 pkt 2 odnosi się do sytuacji sprzeczności interesów tego klienta z interesem klienta, na rzecz którego radca prawny uprzednio wykonywał czynności zawodowe. W obydwu przypadkach do powstania konfliktu interesów niezbędne jest to, by istniał on w tej samej sprawie bądź w sprawie z nią związanej.

Kwestia doradzania klientowi będącemu przeciwnikiem innego klienta w postępowaniu, w którym radca prawny jest pełnomocnikiem, powinna być także rozpatrzona w kategoriach konsekwencji, jakie to doradzanie mogłoby mieć dla postępowania sądowego, w którym radca prawny jest pełnomocnikiem klienta X. Przypadku tego dotyczy art. 28 ust. 2 KERP stanowiący: *„Radca prawny nie może być obrońcą lub pełnomocnikiem klienta, jeżeli przeciwnik klienta jest również jego klientem w jakiejkolwiek sprawie.”*. KERP posługuje się w tym przepisie pojęciem „sprawa”, którą doktryna interpretuje jako procesowa aktywność radcy prawnego sprawie (A. Woroniecka, komentarz do art. 28, str. 191 [w:] T. Scheffler (red.), Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz,, Wydanie: 3, 2021.), co pozwala na przyjęcie, że w kategorii „sprawa” nie można postrzegać doradzania.

Reasumując, jeśli pomiędzy sprawą, w której radca prawny jest pełnomocnikiem X, a sprawą nieruchomości, w której radca prawny doradzać ma Y, bądź sprawami z nimi związanymi nie ma związku, radca prawny może świadczyć pomoc prawną w charakterze doradztwa na rzecz klienta Y.

09

Jeśli w trakcie wykonywania czynności zawodowych na rzecz dwóch klientów ujawni się między nimi konflikt interesów, czy możemy wybrać jednego z nich, któremu nadal świadczyć będziemy pomoc prawną?

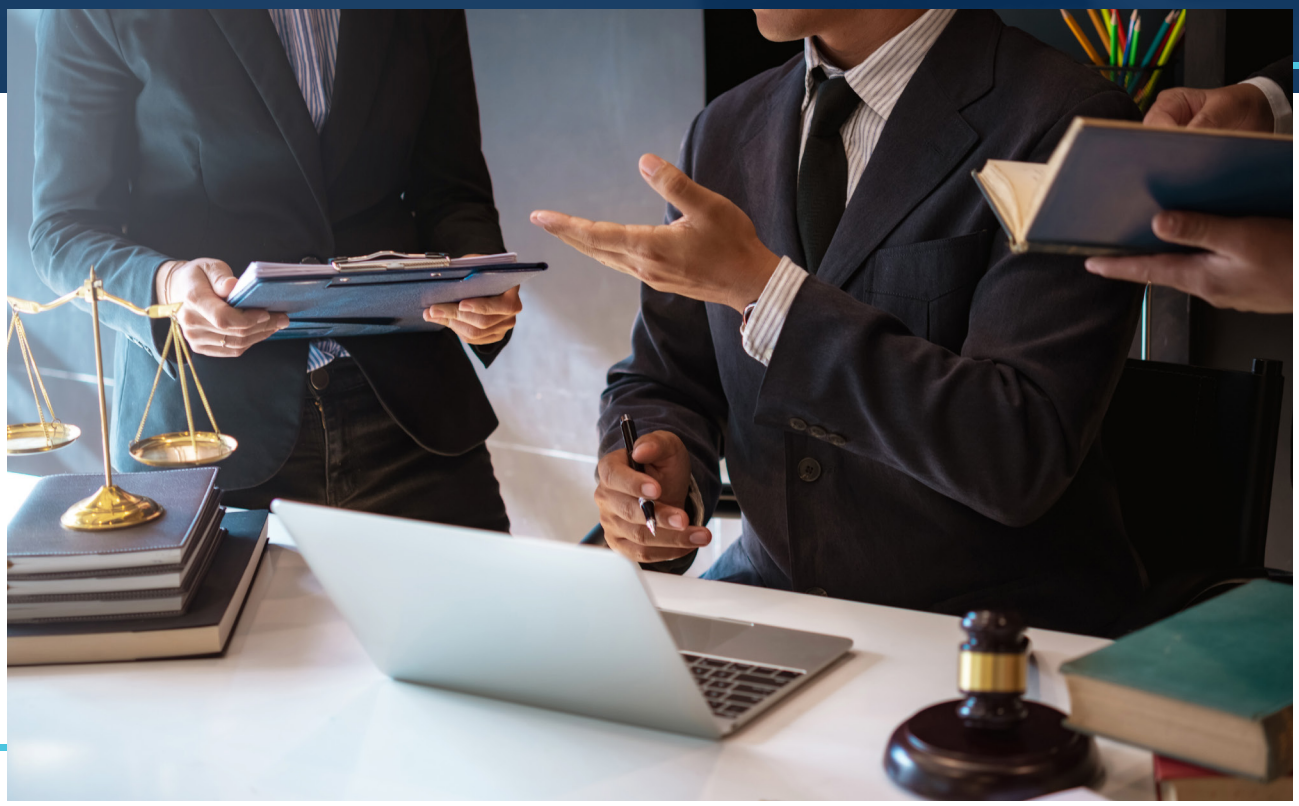

Kwestię wyłączenia się od świadczenia pomocy prawnej reguluje art. 26 ust. 2 KERP, który stanowi: *„Jeżeli okoliczności, o których mowa w ust. 1 [wykonywanie czynności zawodowych w warunkach naruszania tajemnicy zawodowej lub stwarzania znacznego zagrożenia jej naruszenia, ograniczenia jego niezależności, albo gdy posiadana przez radcę prawnego wiedza o sprawach innego klienta lub osób, na rzecz których uprzednio wykonywał czynności zawodowe, dawałaby klientowi nieuzasadnioną przewagę], ujawnią się w czasie prowadzenia sprawy, radca prawny obowiązany jest się z niej wyłączyć, a w szczególności wypowiedzieć klientowi pełnomocnictwo.".*

Niewątpliwie więc, jeśli konflikt interesów klientów, na rzecz których radca prawny wykonuje czynności zawodowe ujawni się w trakcie świadczenia pomocy prawnej, radca prawny powinien wypowiedzieć pełnomocnictwo klientowi, którego interesy są sprzeczne z interesami innego klienta. Prowadzi to do konkluzji, że radca prawny powinien wyłączyć się od świadczenia pomocy prawnej na rzecz obu klientów, wypowiadając obydwa pełnomocnictwa.

Za takim poglądem opowiada się również doktryna. P. Skuczyński stwierdza: *„W sytuacji gdy konflikt interesów ujawni się w toku świadczenia pomocy prawnej na rzecz co najmniej dwóch klientów wówczas obowiązek wyłączenia się radcy prawnego dotyczy każdego z nich. Jest tak nawet wówczas, gdy współpraca z jednym z nich miała charakter stały, a z drugim jedynie incydentalny. Radca prawny nie może bowiem w takiej sytuacji dokonać wyboru klienta, na rzecz którego chciałby w dalszym ciągu świadczyć pomoc prawną. Oznaczałoby to bowiem wyraźne preferowanie interesu jednego z nich."* (P. Skuczyński, Komentarz Etyki Radcy Prawnego, Wydawnictwo Praktyka Prawnicza, Warszawa 2016, str. 131).

Okręgowa Izba Radców Prawnych
w Warszawie

ul. Żytnia 15 lok. 16
01-014 Warszawa
NIP 526 025 09 43

tel. 22 403 33 44
oirp@oirpwarszawa.pl

www.oirpwarszawa.pl